

Sabem que les Illes Balears són una societat pròspera, si per prosperitat entenem que encapçalen el rànquing de renda de tot l'Estat, però també que aquesta riquesa s'ha aconseguit a costa de molts de desequilibris, tal

Balears 2015, un fòrum per a la reflexió

Sebastià Verd

com es pot comprovar amb una lectura acurada de l'Informe econòmic i social de "SA NOSTRA" que acaba de ser presentat. Per això, com a punt d'encontre i de reflexió s'ha creat el Fòrum Balears 2015. L'objectiu és fer una diagnosi real de la situació, tant de l'arxipèlag com del món que l'envolta. El fòrum és una idea personal que el president de "SA NOSTRA" ha incorporat com un dels objectius immediats de l'entitat financera, però al mateix temps és el reflex d'una demanda social que imposa a tots els agents econòmics i socials de les Illes la necessitat de disposar d'elements de judici suficients per convèncer-se que cal una economia que sigui més sostenible, no només mediambientalment, sinó -com ens diu Miquel Capellà- també socialment i cultural.

El fòrum ja va començar el passat novembre amb una primera jornada de presentació celebrada a Son Fuster, prèvia al congrés internacional i a les jornades tècniques que tendran lloc l'any que ve. A la presentació, Miquel Capellà afirmava que "el conflicte entre creixement econòmic i conservació del medi ambient i les cultures locals ha deixat que ser quelcom exòtic de discussió als cercles acadèmics per convertir-se en una de les grans qüestions d'aquest canvi de segle". Dies abans, en parlàvem amb ell a ca seva d'Alaró.

-Com sorgeix el projecte de fòrum i quins són els seus objectius? A les Illes Balears s'organitzen cada any desenes d'actes relacionats amb la cultura, amb el medi ambient o amb l'economia, molts dels quals són organitzats també des de "SA NOSTRA", què fa, doncs, que aquesta convocatòria sigui diferent?

-Miri, no li diré que sigui una idea molt original, però sembla clar que la nostra societat necessita punts de referència. Tots tenim la sensació que a les Illes Balears s'ha acabat un cicle i que en comença un de nou que, segons quins tipus de decisions prenguem, ens durà cap a una nova època de prosperitat o no. Per això hem

acudit a una recepta antiga, que aplica, per exemple, el Club de Roma que a través dels seus informes pot orientar les decisions que després prenen els agents socials o els polítics. És cert que aquí, a cadascuna de les illes, hi ha moltes d'activitats que serveixen com a punt de trobada i de debat, que són molt útils i interessants, però que no acaben de dissenyar quin és el model de societat que volem per a les Illes Balears. Aquest és l'objectiu del fòrum, que no vol imposar res, sinó fer una anàlisi acurada d'on ens trobam, de cap on volem anar i, sobretot, de cap on podem garantir el major benestar possible per a aquesta i per a les futures generacions.

UN INSTRUMENT AL SERVEI DE LA SOCIETAT

-Com es pot dur a terme aquest objectiu?

-Balears 2015 n'és un instrument. Si un grup, petit o gros, tant si és una ciutat, un país o una empresa, tant

es val, vol crear un projecte, necessita en primer lloc definir-lo i necessitarà després recursos econòmics i recursos tècnics, però sobretot capacitat de reflexió, és fonamental. No es pot definir un projecte sense una reflexió prèvia, seguint simplement la inèrcia, el dia a dia, la conjuntura. És el que passa a aquesta societat. Almenys és allò que jo pens, i crec que no som l'únic. Anam sense projecte. La nostra és una societat que ha crescut de manera molt ràpida, a la qual s'han anat incorporant persones, cultures, formes de viure i d'entendre molt diverses i tot plegat ha fet de nosaltres un mosaic d'interessos que sovint topen entre si. No hi ha cohesió social, ni tan sols esperit de cooperació entre els diferents grups socials o entre els sectors econòmics. Hi ha grups, algunes institucions, que han creat fòrums de reflexió. Com també passa, evidentment, a l'esfera política. Hi ha un debat constant en el Parlament, però, dissortadament, sembla que aquestes reflexions no arriben a la societat o, si ho fan, no és d'una manera que sigui digerible per als agents que després l'han de convertir en realitat. Aquesta mancança és la que ens mou. Per això, després d'analitzar diverses propostes, hem entès que una possible fórmula seria engegar un procés de reflexió seriós, rigorós i ampli, del qual acabi sorgint un projecte. En aquest sentit, el Fòrum 2015 és un instrument, per al qual la data de 2015 és una simple referència, si vol mítica, per definir allò que ens agradaria que fóssim d'aquí quinze anys.

EL CLUB DE ROMA COM A REFERENT

-Un instrument que ha de ser dissenyat i manejat per qualcú. Qui participarà en aquest fòrum?

-Aquesta és la primera dificultat amb la qual ens hem trobat: identificar les persones de les quals, en el millor sentit de la paraula, ens puguem fiar. Totes les opinions són bones, però és evident que hi ha persones més ben prepara-

des o que gaudeixen de major credibilitat social. Hem d'identificar-les i convidar-les a participar. Persones que tinguin una gran capacitat d'anàlisi i que siguin capaces de fer una prospectiva del futur, capaces de definir què és el millor que podem esperar a les Balears en turisme, en matèria empresarial, a nivell tecnològic, en qüestions socials, culturals, etc. Tots aquells que formen part de la nostra generació recordam amb il·lusió i enorme respecte els informes del Club de Roma. En aquella època, on les llibertats eren molt diferents a l'actual, sobretot a ca nostra, la sensació que hi havia un grup independent, d'inqüestionable credibilitat, d'autèntics savis, que debatia els problemes i que marcava una possible solució, era un autèntic alè. Pens, per tant, que al nostre nivell hauríem de trobar un instrument que donés aquesta credibilitat, una mica enfora dels grups polítics o empresarials, a través de la independència, de la saviesa i del rigor. Una estructura semblant al Club de Roma: crear una espècie de consell de notables, o de gent fiable pels seus coneixements i tarannà ètic. Gent nostra, de les Illes i també, ampliant el cercle, de fora. Nostra, indubtablement, de Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera, però del nostre entorn.

-Quin serà el seu àmbit?

-El que ens imposa la realitat que vivim. Avui vivim en un món globalitzat, gairebé sense fronteres. Nosaltres no som comunitat aïllada sinó interconnectada. Per tant, també a altres llocs hi ha persones que tenen una visió que pot ser

"La nostra és una societat que ha crescut de manera molt ràpida, a la qual s'han anat incorporant persones, cultures, formes de viure i d'entendre molt diverses i tot plegat ha fet de nosaltres un mosaic d'interessos que sovint topen entre si".

El Club de Roma com a model

A finals dels anys seixanta es pot parlar d'una universalització de la consciència mediambiental. Si més no, un sector de la població -en els països desenvolupats- s'identifica amb el pensament conservacionista, segons el qual el creixement demogràfic i el consum abusiu de recursos naturals són incompatibles. Paraules com "ecologia" deixen de ser d'ús exclusiu de la ciència i es popularitzen fins al punt que ecologisme passarà a definir una actitud militant en defensa del medi ambient. És en aquells anys que amb el suport econòmic de la Fundació Agnelli es reuneixen a Roma un grup d'experts sobre desenvolupament i medi ambient per formar l'anomenat Club de Roma.

El Club de Roma intentà demostrar que era possible una visió unitària de tota la Terra i que, per tant, era necessari un marc global per resoldre els problemes. Fruit d'aquella època va ser el primer informe, i el més famós de tots, *Els límits del creixement*, en el qual es parlà del "creixement zero" referit a la necessitat de frenar el consum de recursos. A *The limits to growth*, el creixement econòmic semblava incompatible amb la protecció del medi ambient. Va ser el primer crit d'alarma seriós, que propicià un moviment universal a favor d'un

desenvolupament més harmònic amb la naturalesa. En opinió del club hi ha cinc factors fonamentals que determinen i, per tant, limiten els creixements: la població, la producció agrícola, els recursos naturals, la producció industrial i la contaminació".

Els treballs del Club de Roma consistien a crear un model que analitzàs totes i cadascuna de les interrelacions d'aquests factors. La intenció era cercar una solució que fes compatible el desenvolupament amb la preservació del medi ambient i, en conseqüència, que fos capaç de garantir la prosperitat també per a les futures generacions i per a totes aquelles zones del món que encara romanen en la misèria.

Aquell 1972 també es convocà la primera conferència de les Nacions Unides sobre el medi ambient i de llavors ençà s'han anat celebrat altres cimeres similars, cada vegada amb més participació i compromís per part dels estats. Vint anys després -quan el concepte "creixement zero" havia donat pas al de "desenvolupament sostenible", que semblava més integrador i possible, tengué lloc l'encontre de Río. I ha seguit Kioto i, ara mateix, La Haia. Èxits i fracassos han anat farcint un camí que s'iniciava fa gairebé trenta anys a Roma.

perfectament aprofitable per a nosaltres. Tractarem, doncs, que aquest club surti una mica del nostre àmbit i assoleixi un abast bàsicament mediterrani. Cercarem gent a Catalunya, a Itàlia, al sud de França, a Grècia i a Tunísia, al món àrab, a Israel. Pensi que si parlem d'un món d'economia globalitzada això afecta la cultura i les creences de les persones. Tant de bo que així com ens preocupen els efectes de la globalització sobre l'economia també ens preocupàs els que tenen sobre les creences. Cercarem punts de contacte, allò que ens uneix i allò que no ens separa. Abans he dit que aquest món quasi no tenia fronteres, però encara n'hi ha, entre el nord i el sud de la Mediterrània, per exemple. Però també hi ha punts que ens uneixen i a nosaltres ens interessen molt aquests punts. D'altra banda, hi ha el tema cultural, d'identitat lingüística. Quan ens hem demanat sobre llengua hem fet la mateixa reflexió: cal cercar el que uneix i, en aquest sentit pensam que el fet que dues persones es vulguin entendre no depèn de la llengua que parlin. La pròpia identitat és perfectament compatible amb un món interrelacionat. Només cal un major coneixement de les coses, un major respecte i un major diàleg. A Balears 2015 es pot parlar de tot això en relació al món que ens envolta.

ABAST MEDITERRANI

"Abans he dit que aquest món quasi no tenia fronteres, però encara n'hi ha, entre el nord i el sud de la Mediterrània, per exemple. Però també hi ha punts que ens uneixen i a nosaltres ens interessen molt aquests punts".

resultats de la nostra reflexió.

-Ja han fet la primera passa, han constituït el grup. Què segueix ara?

-Segona passa, si ja tenim aquest grup és evident que caldrà definir les pautes d'actuació. En aquest sentit, pens que l'anàlisi de la situació que faci ha de contemplar, sobretot, els aspectes ètics. És inqüestionable que de la mateixa manera que hi ha una interrelació entre l'estabilitat política i la prosperitat econòmica dels països que són en vies de desenvolupament, de cada vegada també és més cert que hi ha una relació més clara entre l'ètica i l'economia en els països que ja estan desenvolupats. Per tant, aquest és un factor que de cap manera no es pot deixar de banda, tot i que per a mi el concepte d'ètica és molt ampli. Jo diria que l'ètica avui ja no gira només entorn de dues o quatre creences més o manco vinculades a la religió o a la

-Un fòrum obert de pinta en ample que, no obstant això, vol projectes concrets?

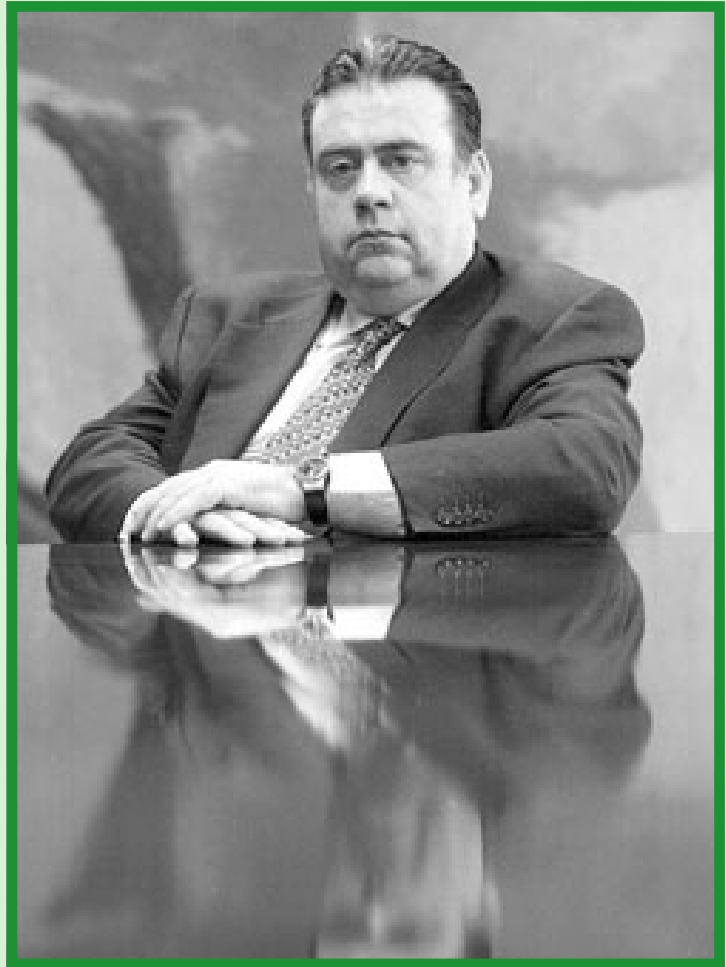
-En efecte. Tot el que es parli al fòrum ho hem de traduir a la nostra realitat concreta, perquè sigui aprofitable a l'àmbit balear, però també perquè podem compartir amb la gent d'altres països els re-

tradició, sinó del respecte, de l'entesa i de la sostenibilitat social, ecològica, econòmica i cultural.

L'AIGUA, LA PRIMERA FITA

-Una reflexió d'aquestes característiques pot dur molt de temps i, potser sigui decebedora per a una societat que segurament està massa avesada al dia a dia, a cremar etapes sense mirar cap al futur.

-Potser tenguí raó. Hi hem pensat. Per això, el que li he dit fins ara és l'objectiu. Hem constituït un fòrum i ara li donam un mètode de treball, perquè el fet de mirar a llarg termini no ens impedeix pensar també en el curt i en el mitjan termini, de manera que nosaltres mateixos anem cremant etapes. Mentre el fòrum desenvolupa la seva tasca, s'aniran organitzant una sèrie de jornades sobre temes concrets. Aquest grup de notables o savis analitzarà sector per sector tot allò que tenguí a veure amb la societat balear i amb el seu entorn. Per exemple, sabem que ens visiten deu o onze milions de turistes cada any, però encara no sabem si ens hem passat o no. Hi ha unes sensacions, unes dades concretes sobre el nombre de visitants, el consum energètic, el consum d'aigua, les llicències d'obres... etcètera. I davant aquesta allau, què hem de fer, deixam que venguin més turistes?, o decidim que no en venguin més? Pot ser que fins ara ens haguem mogut per la conjuntura o, tal volta, haguem pres partit més amb el cor que no amb dades reals. Jo tenc la meua opinió com tothom, però tal volta no sigui la que respon a la realitat, perquè no la conec. D'aquesta altra manera, mitjançant els successius

treballs del fòrum, gaudirem d'elements d'anàlisi més estables. Dins "SA NOSTRA" hi haurà un equip de feina dependent de l'Obra Social i Cultural que desenvoluparà conferències i seminaris, trobades, per anar definint fins a un detall absolut cadascuna de les qüestions, per crear aquest instrument de futur que desitjam. Les jornades sectorials seran de gran utilitat per evitar el desencís que suposa esperar concloure el procés per poder treure conclusions i perquè, endemés, hi ha problemes dels quals no poden ajornar més la solució.

-I aquí entra el tema de l'aigua.

-Sí, sí... aquest és un tema important, fonamental. És un recurs escàs, però que té, aparentment, solucions tecnològiques, si bé no sabem si ens convé o no aplicar-les, perquè tal volta els seus costos siguin excessius. En aquests moments hi ha un gran debat polític sobre aquesta qüestió i nosaltres no volem en absolut abstreure'ns dels interessos polítics, que són legítims quan determinen un o altre model de societat, però sí que volem evitar debatre sobre interessos conjunturals. No hi ha dubte que un dels temes sobre el qual cal una reflexió seriosa és el de l'aigua dolça. És un tema d'una urgència inqüestionable, que exigeix solucions serioses. Uns pensen que fan falta dessaladores, d'altres que no. Serà un congrés d'una riquesa enorme. És un exemple claríssim. Si des de fa vint-i-cinc any, molta de

gent ja tenia consciència que això era un problema, si llavors haguéssim estat capaços de conscienciar la generació de la societat... tal volta avui no patiríem aquesta imprevisió. Hi ha moltes d'aquestes coses que només amb reflexió i anticipació al problema, es poden evitar.

-Confia en la resposta dels agents socials?

-Indubtablement, si no romandriem plegats de mans. Pens que el fòrum ens servirà per implicar la major part dels agents socials de les Illes des d'un principi. Pens que ningú no se n'hauria de marginar. Ni cap empresari, ni cap sindicat, ni cap entitat ciutadana, ONG... Volem que sigui un procés transparent i participatiu.

UN MODEL PER AL FUTUR

-Abans ja m'ha parlat del caràcter mediterrani del projecte, no suposarà complicar el debat si endemés dels problemes de les Illes s'han de cercar solucions globals?

-En absolut. Totes les possibles solucions són exportables, i de la mateixa manera n'hi ha moltes que s'han aplicat a altres indrets que són perfectament importables a les Balears. Per exemple, el tema de l'aigua és general a tota la Mediterrània, però en alguns països com Israel apliquen solucions enginyoses que potser puguem aprofitar...

Potser altre temps no hi havia consciència que l'aigua no es pot tudar, però ara sí que n'hi ha... Avui és més pecat deixar un grifó obert que mirar una revista *Playboy*, quan abans deixar a lloure l'aixeta no ho era i mirar el *Playboy* ens deien que fins i tot era pecat mortal. Però no ens limitarem a l'aigua, sinó que també tractarem el tema de la immigració, que afecta molt directament les relacions entre les dues voreres de la Mediterrània i, per tant, a nosaltres que som enmig. També ens agradarà entrar en el debat sobre el model turístic. Un tema en el qual no només els països mediterranis, sinó tots els països turístics ens segueixen molt de prop. Ja és hora que plantegem quin model econòmic volem o quin és el que més ens convé per fer front als reptes de futur. Si el turisme té avui un pes específic del 80% dins del producte interior brut pensarem que aquesta no és una situació desitjable, però no perquè s'hagin de reduir els ingressos per turisme, sinó perquè s'han d'incrementar per altres conceptes. I aquí entra saber com potenciar altres ingressos, si han de ser d'una qualitat diferent, de serveis diferents, d'hotels diferents. Allò que sembla clar és que podem deixar de fer créixer els sectors que representen la resta del 20%. Com a primera entitat financera d'aquest país aquesta és una pregunta que s'ha de fer "SA NOSTRA" i endemés ha de trobar resposta.

-Ara és molt de moda parlar de sostenibilitat, fins al punt que l'adjectiu ja és quasi un tòpic. Balears 2015 lluitarà contra els tòpics?

-És la nostra intenció. Des de "SA NOSTRA" apostam per un desenvolupament sostenible de veritat, és a dir, sostenible des de tots els vessants i que, a més a més, sigui a llarg termini, és a dir, una sostenibilitat vàlida per a molts d'anys i no només per a l'any que ve o per dos o tres anys. Això vol dir deixar una societat als nostres fills que sigui ecològicament sostenible, però també econòmicament, social i cultural sostenible. És un dels altres aspectes d'aquest projecte.

"Si el turisme té avui un pes específic del 80% dins del producte interior brut pensarem que aquesta no és una situació desitjable, però no perquè s'hagin de reduir els ingressos per turisme, sinó perquè s'han d'incrementar per altres conceptes".